

Situació sociolingüística a Paterna i l'Horta de València

Coneixement del valencià a Paterna i l'Horta

A continuació, presentem les dades de coneixement del valencià de Paterna, juntament amb les de la resta de municipis de l'Horta Oest i els sis municipis més poblats de l'Horta Nord i l'Horta Sud. Els municipis apareixen ordenats pel nombre d'habitants segons el cens de població de l'any 2001, i les dades lingüístiques corresponen als censos de població dels anys 1991 i 2001:

Municipis de l'Horta Oest								
	Entén (CC)		Sap parlar (CP)		Sap llegir (CL)		Sap escriure (CE)	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Torrent	86,7	87,2	43,1	43,4	31,7	45,2	13,6	24
Paterna	81,5	85,3	32,5	36,2	32,3	43,5	10,4	18,8
Mislata	82,6	87,6	33,7	38,3	37,1	49,6	13	23,3
Alaquàs	81,1	86,4	35,3	35,5	34,7	41,8	13,7	21
Xirivella	81	86,9	32,5	35,8	33,2	45,6	11,1	19,9
Manises	86,6	90,4	42,9	41,5	37,4	48,1	13,6	21,8
Quart de P.	78,6	86	30	34,2	31,4	40,9	10,9	19,4
Aldaia	83,5	87,4	35,8	37,5	25,1	43,1	10	22,5
Picanya	90,1	92	55,6	56,7	39,6	54,5	19,8	30,8
Sis municipis més poblats de les hortes Nord i Sud								
Burjassot	84	88,1	40,5	42	39,5	48,4	13,5	22
Catarroja	97,1	94,8	78,4	67,8	54,4	58,2	24,6	31,8
Paiporta	88,4	91,5	48,6	49,8	42,1	54,6	18,6	27
Montcada	93,2	93,2	59,9	62,2	48,6	60,4	19,5	31,6
Alfagar	87,7	87,1	42,3	46,6	33,5	43,6	13,8	22,6
Alboraia	94,8	92,7	70,7	56,3	55,5	60,9	21,7	28,9
Silla	93,5	93,3	66,1	64,7	54,1	59,8	23,1	33,6
Puçol	93,7	92,5	63,9	62,6	42,9	61	17,4	31
Benetússer	90,4	91,7	52,7	48,1	45,8	52,5	19,6	25,8
Massamagrell	91,5	90	60,6	50,2	45,1	49,1	24,6	26
Godella	93,1	92,2	56,3	56,5	49	61	17,2	28
Sedaví	92,1	92	60,3	55,4	52,1	56	23,1	27

Variació interanual 1991-2001

Municipis de l'Horta Oest					
	Entén (CC)	Sap parlar (CP)	Sap llegir (CL)	Sap escriure (CE)	Variació total
Torrent	0,5	0,3	13,5	10,4	24,7
Paterna	3,8	3,7	11,2	8,4	27,1
Mislata	5	4,6	12,5	10,3	32,4
Alaquàs	5,3	0,2	7,1	7,3	19,9
Xirivella	5,9	3,3	12,4	8,8	30,4
Manises	3,8	-1,4	10,7	8,2	21,3
Quart	7,4	4,2	9,5	8,5	29,6
Aldaia	3,9	1,7	18	12,5	36,1
Picanya	1,9	1,1	14,9	11	28,9
Sis municipis més poblats de l'Horta Nord i l'Horta Sud					
	Entén	Sap parlar	Sap llegir	Sap escriure	Variació total
Burjassot (HN)	4,1	1,5	8,9	8,5	23
Catarroja (HS)	-2,3	-10,6	3,8	7,2	-1,9
Paiporta (HS)	2,1	1,2	12,5	8,4	24,2
Montcada (HN)	0	2,3	11,8	12,1	26,2
Alfafar (HS)	-0,6	4,3	10,1	8,8	22,6
Alboraia (HN)	-2,1	-14,4	5,4	7,2	-3,9
Silla (HS)	-0,2	-1,4	5,7	10,5	14,6
Puçol (HN)	-1,2	-1,3	18,1	13,6	29,2
Benetússer (HS)	1,3	-4,6	6,7	6,2	9,6
Massamagrell (HN)	-1,5	-10,4	4	1,4	-6,5
Godella (HN)	-0,9	0,2	12	10,8	22,1
Sedaví (HS)	-0,1	-4,9	3,9	3,9	2,8

Les dades que acabem de mostrar corresponen als censos de població dels anys 1991 i 2001, ja que només els censos de població permeten presentar les dades a nivell municipal. Pel que fa a l'evolució del coneixement en els dos anys de referència, podem observar com en termes absoluts l'evolució ha sigut positiva.

A l'HO (Horta Oest), la millora ha sigut general en totes les habilitats i en tots els municipis, llevat de Manises en la CP (capacitat de parla). Per capacitats, la CC (capacitat de comprensió oral) s'ha estancat a Torrent (0,5) i en menor mesura a Picanya (1,9), i la CP s'ha estancat als municipis que presentaven els

valors més alts el 1991, és a dir, Torrent (0,3), Picanya (1,1) i Manises, que ha sigut l'única localitat on s'ha reduït (-1,4). En la resta de municipis, llevat d'Alaquàs que també s'estanca (0,2), l'augment de la CP està entre un tres i un quatre per cent. La CC ha tingut pujades entre un quatre i un set per cent, llevat de Torrent que també s'estanca en esta habilitat. Pel que fa a les capacitats escrites, s'observa que han augmentat en major mesura que les orals. Així, en la CL (capacitat de lectura) les pujades oscil·len entre els 7,1 punts d'Alaquàs i els 18 d'Aldaia, i en la CE (capacitat d'escriptura), entre els 7,3 d'Alaquàs i els 12,5 d'Aldaia.

Si deixem de banda l'evolució interanual entre els dos censos i ens centrem en els percentatges del 2001, cal destacar en primer lloc la situació de Picanya que presenta percentatges considerablement més alts que la resta en totes les capacitats, molt probablement a causa de les diferències demogràfiques i socioeconòmiques amb la resta —per exemple, l'any 2001 Picanya comptava amb 9.024 habitants i el següent municipi menys poblat era Aldaia amb 24.800. Excepció feta de Picanya, les diferències entre els municipis no són molt importants en comprensió oral —5,1 punts de diferència entre Manises (90,4%) i Paterna (85,3%)— i en escriptura —5,2 entre Torrent (24%) i Paterna (18,8%)—; en canvi, la distància augmenta en el cas de la CL —8,7 punts entre Mislata (49,6%) i Quart de Poblet (40,9%)— i sobretot en la de parla —9,2 entre Torrent (43,4%) i Quart de Poblet (34,2%).

Pel que fa als sis municipis més poblats de l'HN (Horta Nord) i HS (Horta Sud), s'observa com mantenen la mateixa tendència que l'HO en les habilitats escrites. La CL presenta augments que en la majoria dels casos estan entre set i tretze punts, encara que cinc municipis ronden els quatre/cinc punts. El mateix ocorre amb l'escriptura, en què llevat de Massamagrell (1,4), Sedaví (3,9) i Benetússer (6,2), tots estan entre 7 i 14 punts d'augment. La situació, però, canvia en les capacitats orals i sobretot en la parla. La CC ha quedat pràcticament estancada en la major part dels municipis, que han tingut augments o reduccions inferiors a un punt (un total de cinc) i tots, llevat de Burjassot que té un augment de 4,1, tenen variacions inferiors al 2,1. Finalment, la CP s'ha reduït en set municipis, alguns amb baixades alarmants superiors a deu punts, com és el cas Massamagrell (-10,4), Catarroja (-10,6) i sobretot Alboràia (-14,4), d'altres amb baixades més sotingudes, inferiors a cinc punts. Només pugen quatre municipis, tres dels quals eren els que presentaven nivells més baixos el 1991 (Burjassot, Paiporta i Alfafar). Si tenim en compte les variacions globals en les quatre habilitats estudiades, n'hi ha tres que presenten una evolució negativa: Catarroja (-1,9), Alboràia (-3,9) i Massamagrell (-6,5).

Estes diferències en l'evolució de la capacitat de parla entre l'HO d'una banda, i l'HN i HS de l'altra, s'expliquen en part perquè els percentatges eren notablement més alts en les dos últimes. També demostra esta afirmació el fet que els únics municipis que han augmentat el percentatge de parlants en les hortes N i S hagen sigut els que presentaven nivells més o menys equiparables als de l'HO l'any 1991 (Burjassot, Paiporta i Alfafar), a més de Montcada.

Pel que fa als percentatges de coneixement de la llengua l'any 2001 per habilitats lingüístiques, es poden distingir dos grups. El primer està format per Burjassot, Alfafar i Paiporta, que ja presentaven l'any 1991 uns percentatges semblants als de l'HO i que deu anys després continuen en la mateixa situació: percentatges inferiors al 90% en CC, al 50% en CP, al 50% en CL, i al 30% en CE. Només Paiporta supera lleugerament estos valors en CC i CL. El segon grup està format pels altres nou municipis estudiats, els quals presenten percentatges superiors als que hem indicat per al grup anterior. Estos alts percentatges expliquen que la majoria de municipis s'hagen estancat en el coneixement de les capacitats orals de la llengua o l'hagen reduït.

Paterna en el conjunt de l'Horta

Si analitzem les dades que presenta Paterna respecte al conjunt de l'HO, podem dir que no queda molt ben parada. Sí que és cert que l'evolució ha sigut positiva en totes les habilitats tal com ja hem dit, com també ho ha sigut la variació interanual total —és a dir, la suma de la variació de cada habilitat. Però tot i això cal matisar que esta variació total se situa per davall de la mitjana de la comarca —ocupa la sisena posició—, la qual cosa implica que cinc altres municipis de la comarca han tingut una evolució millor que la de Paterna, i només tres l'han tinguda pitjor. A això hem d'afegir que ja en el cens del 1991 Paterna estava situada per davall de la mitjana en totes les habilitats. A continuació, indiquem la posició de Paterna en cada habilitat en el conjunt de l'HO i entre parèntesi la variació respecte al cens del 1991:

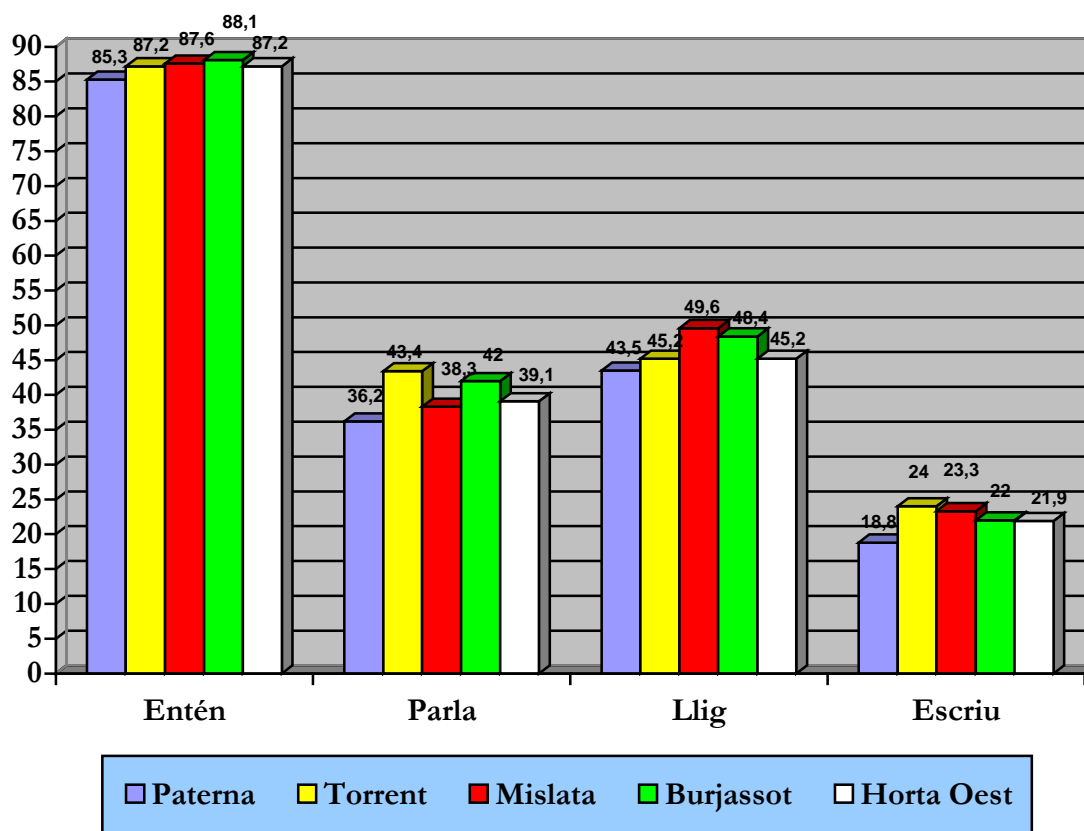
- CC (capacitat de comprensió oral): 9a posició (-3)
- CP (capacitat de parla): 6a posició (+2)
- CL (capacitat de lectura): 6a posició (=)
- CE (capacitat d'escriptura): 9a posició (-1)

Arran d'estes dades podem comprovar com l'evolució no ha sigut tan positiva en relació a la resta de municipis, ja que no supera la sisena posició en cap habilitat i ha baixat més posicions que n'ha pujat, amb la qual cosa hem de deduir que la millora ha sigut insuficient. En l'aspecte més negatiu cal destacar que Paterna ocupa la darrera posició en CC i CE, en les quals a més ha baixat tres i una posició respectivament en relació al 1991. En CP i CL continua per

davall de la mitjana (6a), si bé cal remarcar la millora de dos posicions en CP (només Mislata i Quart de Poblet han millorat més), que és probablement l'habilitat més important perquè és la que té més incidència en l'ús.

Paterna i els municipis més poblats de l'Horta

A continuació, comparem la situació de coneixement de valencià a Paterna amb municipis demogràficament semblants de la primera corona de l'Àrea Metropolitana de València, per a la qual cosa hem triat, a més de Paterna que l'any 2001 era el segon municipi més poblat amb 46.974 habitants, els municipis de Torrent (amb 65.417), Mislata (amb 40.548) i Burjassot (amb 35.330). A estos municipis hem afegit les dades de l'Horta Oest en conjunt, en el gràfic següent:

De les dades que presentem a través del gràfic es desprenen dos idees clares. La primera fa referència al fet que Paterna se situa clarament per davall de la mitjana de l'HO en totes les capacitats lingüístiques, però també respecte als municipis semblants demogràficament. Per capacitats, la CC presenta diferències poc importants, inferiors als tres punts. En la CP, en canvi, les diferències van des dels 2,1 punts amb Mislata als 7,2 amb Torrent, passant pels vora tres punts amb la mitjana de l'HO. En la CL, la separació amb el municipi

amb el valor més alt, Mislata, torna a ser alta, de 6,1 punts, si bé amb la resta són poc importants. Finalment, en la CE ens crida l'atenció el fet que Paterna és l'únic municipi que presenta un percentatge inferior al 20% i també una distància considerable respecte de Mislata i Torrent, de 4,5 i 5,2 punts respectivament.

La segona idea afecta de la mateixa manera tots els municipis estudiats i la mitjana de l'HO, i consisteix en el fet que la capacitat de lectura ha superat a la de parla. Si observem les **taules 1 i 2** s'aprecia com esta situació s'ha consumat a l'HO en general, però encara no a l'HS i HN, especialment no ho ha fet en les poblacions que no estan al primer cinturó de l'Àrea Metropolitana. En canvi, si ens fixem en les dades del 1991, o bé la CP supera la CL, o bé estan pràcticament igualades.

Conclusions

El municipi de Paterna es troba clarament per davall de la mitjana de coneixement del valencià, no només dins del conjunt de l'AMV, sinó també dins del conjunt de l'HO i fins i tot respecte dels municipis demogràficament semblants com Torrent, Mislata i Burjassot.

Encara que Paterna ha tingut una evolució positiva en totes les capacitats, continua situada per davall de la mitjana: l'any 2001, ocupa la darrera posició de l'HO en CC i en CE, i la 6a en CP i CL. En conjunt, ha perdut més posicions que n'ha guanyat, amb quatre perdudes per dos guanyades. La conclusió és doncs negativa en dos sentits: perquè Paterna ja partia el 1991 de percentatges baixos i perquè en estos deu anys ha evolucionat més lentament que la resta.

L'aspecte més positiu és que ha millorat posicions en CP, en la qual ha passat de la 8a a la 6a posició gràcies a un augment de 3,7%, el tercer més alt de la comarca. Per altra banda, Paterna també segueix la mateixa tendència que l'HO segons la qual la CL supera a la CP en tots els municipis llevat de Picanya. Així, Paterna passa de percentatges quasi idèntics en estes dos habilitats el 1991 a una clara diferència de 7,3 punts a favor de la CL deu anys després.

Pel que fa a l'HO, en termes generals presenta percentatges més baixos que les hortes N i S en totes les capacitats. Tanmateix, també presenta una evolució més positiva que les comarques veïnes. En este sentit només Manises presenta un descens lleuger en la CP d'1,4 punts. Les capacitats escrites, per la seua banda, tenen uns augments superiors als set punts en tots els casos i, molt sovint, superiors als 10.

Quant als municipis estudiats de les hortes N i S, observem clarament com les capacitats orals, o bé han quedat estancades, o bé s'han reduït

(especialment la CP que presenta percentatges negatius en set municipis). En les capacitats escrites, encara que augmenten en tots els casos, s'aprecia un ritme més lent que en l'HO en termes generals, amb poques excepcions com Puçol o Godella. També destaca el fet que tres municipis tenen una evolució total negativa, és a dir, han perdut més punts respecte al 1991 que n'han guanyat. Es tracta de Catarroja (-1,9), Alboraià (-3,9) i Massamagrell (-6,5).

Per tant, d'una banda tenim l'HO i Burjassot, Alfafar i Paiporta que parteixen de percentatges més baixos però que augmenten en totes les capacitats a un ritme més ràpid que l'HN i l'HS, les quals, per la seua banda, parteixen de percentatges més alts però evolucionen més lentament i fins i tot decreixen en les capacitats orals. Este fet sembla indicar que podria estar produint-se un procés d'homogeneïtzació de les capacitats orals dins de l'ÀMV, és a dir, una tendència a reduir progressivament les diferències que tradicionalment han presentat els pobles de la primera corona de l'ÀMV amb la resta de la comarca en el coneixement de la llengua pròpia.

Ramon Gimeno Valero
Tècnic auxiliar de Promoció Lingüística